

Informatsioon ja Eesti seisukohad Euroopa Ülemkogu

17. juuni 2010. a kohtumiseks

Ülemkogu kohtumise peamiseks teemaks on Euroopa uus majanduskasvu ja tööhõive strateegia „Euroopa 2020“ ja sellega seoses tehtavad esimesed otsused majanduse juhtimise tugevdamise kohta.

Lisaks kinnitatakse majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu ettevalmistatud ELi seisukohad G20 tippkohtumiseks ning käsitletakse ELi siseseid vajalikke tegevusi finantssektori tugevdamiseks.

Ülemkogu kinnitab välisasjade nõukogu ettevalmistatud seisukohad ÜRO kõrgetasemeliseks kohtumiseks aastatuhande arengueesmärkide teemal.

Käsitletakse ka Euroopa Liidu poolset edasist tegevust rahvusvaheliste kliimaläbirääkimiste kontekstis komisjoni teatise põhjal, mis analüüsib EL kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgi suurendamisel 30 protsendile, ning jätkuks ECOFINi ja keskkonnanõukogu aruteludele. Kliimaküsimustes käesolevalt ülemkogul otsuseid ei kavandata ja ülemkogu tuleb kliimaküsimuste juurde tagasi sügisel enne Cancunis toimuvat COP-16.

Muude küsimuste all on kavas Eesti euroalaga liitumise otsuse heakskiitmine, mis on Eesti jaoks käesoleval ülemkogul kõige olulisem küsimus. Lisaks kinnitatakse justiits- ja siseküsimuste nõukogu järeldused Euroopa sisserände- ja varjupaigapakti rakendamise kohta, võetakse teadmiseks analüüsirühma (nn tarkade kogu) aruanne „Euroopa 2030 – väljakutsed ja võimalused“ kohta ning võidakse teha otsus Islandiga liitumisläbirääkimiste avamise kohta.

„Euroopa 2020“ strateegia

Uut majanduskasvu ja tööhõive strateegiat arutati riigi- ja valitsusjuhtide tasemel esimest korda 11. veebruari 2010. a mitteametlikul ülemkogu kohtumisel. 25. ja 26. märtsi ülemkogu kohtumisel lepiti kokku, et uus strateegia keskendub kolmele põhivaldkondadele: teadmus ja innovatsioon, jätkusuutlikum majandus, kõrge tööhõive tase ja sotsiaalne kaasatus.

Juuni ülemkogu peaks strateegia lõplikult heaks kiitma, sh kinnitama lõplikult strateegia ELi tasandi peaesmärgid ning kiitma heaks koondsuunised (majanduspoliitika üldsuunised ja tööhõive suunised¹, mis katavad nii EL tasandi prioriteete kui ka eesmäärke.

Eesti jaoks on „Euroopa 2020“ strateegia raames kõige olulisemaks küsimuseks digitaalse siseturu loomine. Komisjoni esitatud ja 31. mai transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogus heaks kiidetud Euroopa digitaalne tegevuskava on üks seitsmest strateegia „Euroopa 2020“ suurprojektist. Erinevalt Euroopa eelmistest infoühiskonna

¹ Riigi rahanduse kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse tagamine; makromajandusliku tasakaalu taastamine; tasakaalustamatuse vähendamine euroalal, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamise optimeerimine, teadmiste kolmnurga tugevdamine ja digitaalrajanduse potentsiaali avamine, ressursitõhususe parandamine ja kasvuhoonegaaside vähendamine, ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna parandamine ning tööstusbaasi moderniseerimine, tööturul osalemise suurendamine ja struktuurse tööpuuduse vähendamine, tööturu vajadustele vastava kvalifitseeritud tööjõu arendamine ning töökohtade kvaliteedi ja elukestva õppe edendamine, tulemuste parandamine haridus- ja koolitussüsteemide kõikidel tasemetel ning kolmanda taseme hariduse omandajate arvu suurendamine, sotsiaalse kaasatuse edendamine ning vaesuse vastu võitlemine.

strategiatest, on Euroopa digitaalne tegevuskava väga horisontaalse iseloomuga, käsitledes peaaegu kõigi valdkondade teemasid (sh intelligentsed transpordisüsteemid, intellektuaalomand, energeetika, e-õpe ja oskused, tööturuteemad, jne). Eesti jaoks on olulised siinkohal nii infotehnoloogia kasutamine nn tavamajanduse toimimise hõlbustamiseks (nt ettevõtete piiriülene asutamine ja asjaajamine, piiriülesed elektroonsed maksed, hanked) kui digitaalse toodete/teenuste turu areng, mis loob Euroopale täiendavaid turuvõimalusi. Oluline on ühtlustada Euroopa riikides e-autentimise tunnustamist ning e-teenuste pakkumist. Seega peame Euroopa digitaalset tegevuskava oluliseks eelkõige siseturu realiseerumisele kaasa aitamisel.

Eesti peaminister koos Taani, Soome ja Hollandi peaministriga on saatnud 28. mail oma kolleegidele ühiskirja, kus rõhutatakse ühtse digitaalse turu saavutamise olulisust ja soovitakse, et see kajastuks ülemkogu järeldustes. Eesti ja Soome on esitanud ka ülemkogu järeldustesse vastavava kirjaliku ettepaneku, mida Taani ja Holland toetavad.

25. ja 26. märtsi ülemkogu kohtumisel lepidi kokku EL taseme peaesmärkides², kuid hariduse valdkonna ning vaesuse vähendamise täpsemates numbrilistes eesmärkides lubati kokku leppida juuni ülemkogu kohtumisel. Hariduse eesmärkides on konsensus suures osas saavutatud ning valmidus kokku leppida kahes numbrilises eesmärgis (vähendada koolist väljalangevust 10%ni ning kõrghariduse või sellega samaväärse hariduse omandanute osatähtsust suurendada 40%) on olemas. Sotsiaalse kaasatuse ja vaesuse vähendamise eesmärgi küsimuses on arvamused samuti lähenenud: liikmesriigid³ toetasid EPSCO nõukogus ettepanekut sõnastada ELi numbrilise eesmärgina aidata 2020. aastaks vaesusest või sotsiaalsest tõrjutusest välja 20 miljonit inimest ning kasutada eesmärgi mõõtmisel kolme indikaatori⁴ kombinatsiooni, et kajastada sotsiaalse tõrjutuse ja vaesusriski erinevaid mõõtmeid.

EL tasandi eesmärkidest tulenevalt seavad liikmesriigid oma riiklikud eesmärgid. 25. ja 26. märtsi ülemkogu kohtumisel lepidi kokku, et liikmesriigid seavad riiklikud eesmärgid arvestades oma suhtelist lähteasendit ja teisi olulisi erisusi. Juuni ülemkogu kutsus liikmesriike lõpetama kiiresti tööd riiklike eesmärkidega ning riiklike väljakutsete määratlemisega, et neid saaks aluseks võtta riiklike reformikavade koostamisel. Riigikantselei on strateegia „Euroopa 2020“ Eesti eesmärkide seadmiseks koostöös ministriumidega läbi viinud konsultatsioone, mille tulemusel on kokku lepitud järgmistes esialgsetes 2020. aasta eesmärkides:

- suurendada 20–64-aastaste naiste ja meeste tööhõive taset 76%-ni;
- tõsta avaliku ja erasektori investeeringute osakaalu 3%-ni SKPst, suurendades ennekõike erasektori investeeringute mahtusid;
- suurendada energiatõhusust, seades sihiks vähendada energia lõpptarbimist Eestis võimalikult 20% lähedale võrreldes 2020. aastaks prognoositud tasemega;

² suurendada 20–64-aastaste naiste ja meeste tööhõive taset 75%-ni, sealhulgas suurendades noorte ning eakate ja madala kvalifikatsiooniga töötajate hõivet ning parandades seaduslike sisserändajate integreerimist; parandada teadus- ja arendustegevuse tingimusi, seades sihiks tõsta avaliku ja erasektori investeeringute osakaalu 3%-ni SKPst; vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 1990. aastate tasemega võrreldes 20%; suurendada taastuvenergia osakaalu energia lõpptarbimises 20%-ni ning astuda samme energiatõhususe suurendamiseks 20% võrra; parandada haridustaset, seades sihiks vähendada koolist väljalangevust ning suurendada kolmanda taseme või samaväärse hariduse omandanute osatähtsust elanikkonnas; edendada sotsiaalset kaasatust, eelkõige vaesuse vähendamise kaudu. Asjakohaste näitajate väljatöötamiseks on vaja tööd jätkata.

³ Lõplikku seisukohta ei ole veel kujundanud Suurbritannia uus valitsus.

⁴ Suhtelise vaesuse määr, materiaalne ilmajätetus ja töötutes leibkondades elanike arv. Näitajad põhinevad Euroopa Liidu sotsiaaluuringul (Community Statistics of Income and Living Conditions **EU-SILC**)

- vähendada madala haridustasemega ja õpinguid mittejätkavate noorte osakaalu tasemele alla 9,5%;
- suurendada kõrghariduse omandanute osatähtsust 30-34-aastast seas 40%-ni;
- vähendada vaesuses või vaesusriskis olevate elanike arvu EL taseme eesmärgiga proportsionaalselt sama palju;
- suurendada Eesti tootlikkust hõivatute kohta 80%-ni EL keskmisest;
- tõsta Eesti ekspordi osatähtsust maailmakaubanduses 0,11%-ni;
- suurendada täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määra 17%-ni;
- vähendada ilma eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaalu tasemele alla 30%.

Eesti eesmärgid on seatud kooskõlas Riigikantselei poolt koostatud esialgse Eesti konkurentsivõime peamiste väljakutsete analüüsisiga (analüüsi kokkuvõtte esitatud lisas 1 <http://www.riigikantselei.ee/?id=74186>). Detailsem strateegia „Euroopa 2020“ Eesti eesmärkide kirjeldus on esitatud lisas 2 (<http://www.riigikantselei.ee/?id=74186>).

Eesti seisukohad:

- Eesti toetab „Euroopa 2020“ strateegia lõplikku vastuvõtmist. Toetame põhimõtteliselt kõiki seitset suurprojekti ja tunnustame Euroopa Komisjoni Euroopa digitaalse tegevuskava kiire ettevalmistamise eest.
- Soovime, et „Euroopa 2020“ strateegia paneks aluse ühtse ja turvalise digitaalse siseturu loomisele Euroopas. Rõhutame Euroopa digitaalse tegevuskava olulisust Euroopa Liidu siseturu realiseerumisel ning peame vajalikuks ühiseid jõupingutusi tegevuste koordineerimisel nii Euroopa Liidu kui ka liikmesriigi tasandil.
- Nõustume Euroopa majanduspoliitika üldsuuniste ja tööhõivepoliitika suunistega.
- Toetame strateegia „Euroopa 2020“ põhieesmärkide vastuvõtmist. Toetame välja pakutud hariduse eesmärki ning vaesuse vähendamise eesmärki, mida mõõdetakse kolme indikaatori alusel.

Muus osas lähtub Eesti Vabariigi Valitsuse 18. märtsi 2010. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohtadest 25. ja 26. märtsi 2010. a ülemkogu kohtumiseks.

Majanduspoliitika koordineerimine

Ülemaailmne majanduskriis on välja toonud Euroopa Liidu eelarve- ja majanduspoliitika koordineerimise puudujäägid. Mitmete euroala riikide nõrkused on rõhutanud, et reeglite ja põhimõtete ebajärjekindel järgimine kahjustab kogu euroala toimimist. Selle parandamiseks kutsus 25.-26. märtsi 2010 ülemkogu kokku rakkerühma ülemkogu eesistuja juhtimisel ning komisjon esitas oma ettepanekud majanduspoliitika koordineerimise tugevdamise kohta oma 12. mai teatises. Ülemkogu arutab rakkerühma töö vahetulemusi.

Eesti seisukoht:

- Eesti arvates on majandus- ja rahaliidu tulemuslikuks toimimiseks vajalik senisest laiaulatuslikum ja tugevam eelarvepoliitika koordineerimine. See tähendab stabiilsuse ja kasvu pakki järjepidevat ning ranget järgimist ja täiustatud koordineerimise euroalas. Toetame Euroopa Komisjoni 12. mai 2010. a teatises nimetatud ettepanekuid.
- Põhjalikumad seisukohad selle teatise kohta on esitatud eraldi Vabariigi Valitsuse 10. juuni 2010. a istungile.

G20

Euroopa Liidu jaoks on Toronto tippkohtumisel olulisim teema eelarvete konsolideerimisstrateegia kokkuleppimine. Samuti peavad G20 riigid kasvuraamistikku ühise vastutusena ellu viima (sh EL teeb seda EL2020 strateegia raames). EL on jätkuvalt kindlal seisukohal, et proteksionistlikest meetmetest majanduses tuleb hoiduda ning Doha kaubanduslääbirääkimised tuleb lõpule viia. Finantssektori osas soovib EL jätkata reforme, sh tuleks Torontos saavutada selge edasimineku süsteemselt oluliste finantsinstitutsioonide, kriisihalduse ja erasektori koormusejaotusesse kaasamise (nn pangamaks, kes-kui palju maksab, kas kogutud raha on eelarveväline või mitte) asjus.

Eesti seisukoht:

- Finantssektor peaks kriisihaldusfonde piisaval tasemel ette rahastama, rahastamismäär peab arvestama konkreetse turuosalise riskiastet. Fondist väljamaksete käivitamise süsteem peab maksimaalselt maandama moraaliriski ning peaks olema n-ö viimaseks võimaluseks. Samuti tuleb välistada finantssektori suhtumine fondidesse kui kindlustuspoliisidesse. Kriisihaldusfondid peaksid olema pigem valitsussektori välised. Tulevikus võib kaaluda täiendava Euroopa Liidu fondi loomist.
- Fondi kavandamisel tuleb arvestada kogu koormust pangandussektorile koosmõjus teiste meetmetega (eelkõige kapitalinõuetega).

Eesti liitumine euroalaga

Arutelu tulemus ülemkogul, euroala riikide soovitus ja Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpanga arvamused on sisendid, mille alusel 13. juulil toimuval nõukogu (ECOFIN) istungil langetatakse otsus Eesti eurotsooni võtmise kohta. Eesistuja kirjas ülemkogule, milles võetakse kokku 8. juuni ECOFINi arutelud antud küsimuses, tõdetakse, et Eesti täidab nii õiguslikud kui ka Maastrichti kriteeriumid ja ühes sellega kõik tingimused euroalaga liitumiseks. Kirjas avaldatakse toetust Euroopa Komisjoni ettepanekule tühistada Eesti suhtes kehtiv erand 1. jaanuarist 2011. Ära on märgitud vajadus jätkata kohusetundliku eelarvepoliitikaga ning struktuurireformidega ja tervitatakse vastavat lubadust Eesti poolt.

Rahandusminister ja Eesti Panga president on kinnitanud konvergentsiprogrammis ja 20. mail valitsuses heaks kiidetud 2011-014 eelarvestrateegias kavandatud poliitikate jätkumist.

Eesti seisukoht:

Eesti ootab ülemkogult poliitilist heakskiitu Eesti liitumisele euroalale ning on valmis üle kinnitada oma pühendumuse tagada pikaajaliselt makromajanduslik jätkusuutlikkus.

Island

Võimalik, et ülemkogul tuleb arutlusele Islandile kandidaadistaatuse andmine ning Islandiga liitumislääbirääkimiste alustamine. Island esitas Euroopa Liidule liitumisavalduse 17. juulil 2009, misjärel üldasjade nõukogu juba juuli lõpus võttis vastu otsuse paluda komisjonil hinnang (avis) koostada. Positiivne hinnang, mis kinnitab, et Island täidab kõiki Kopenhaageni kriteeriume, valmis komisjonil 24. veebruaril 2010. Siiani pole liitumislääbirääkimiste alustamist toetavat otsust tehtud.

Eesti seisukoht

Eesti toetab kandidaadistaatuse andmist ja liitumislääbirääkimiste alustamist Islandiga niipea kui võimalik.